

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับการรับมือปัญหาการรังแกบนโลกไซเบอร์ในสังคมไทย*

Buddhist principles and coping with cyberbully problems in Thai society

ณัฐชยา กำแพงแก้ว, พระครูธรรมศุท (สุทธิพจน์ สุทธิวชิโร) และ ณัฐหทัย นิรัตติชัย

Nutchaya Kampangkeaw, Phrakhrudhammakut Suttipot Sutdhivajano and Nathatai Nirattisai

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Faculty of Social Sciences, Mahamakut Buddhist University.

E-mail: suttipot555@gmail.com

บทคัดย่อ

พฤติกรรมกรังแกบนโลกไซเบอร์ Cyberbully จัดเป็นหนึ่งในสถิติปัญหาความรุนแรงในสังคมและเกือบทุกประเทศทั่วโลก โดยปัญหาที่เกิดขึ้นยังคงมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากยิ่งขึ้น และยังถือว่าเป็นภัยเงียบที่กำลังคุกคามคนทุกกลุ่ม ทุกเพศ ทุกวัยในสังคม โดยเฉพาะในปัจจุบันที่เทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาระบบการสื่อสารที่ไร้ขีดจำกัดอย่างรวดเร็ว การดำเนินชีวิตที่ไม่มีความสุข มีความวิตกกังวลสูง ปัญหาสุขภาพจิตตามมาได้ในอนาคต และความช่วยเหลือของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องทั้งจากพ่อแม่ ครอบครัว คุณครูและผู้ให้บริการเว็บไซต์หรือโซเชียลมีเดีย ตลอดจนมาตรการทางกฎหมายในการช่วยป้องกันและรับมือกับการรังแกบนโลกไซเบอร์ ซึ่งสอดคล้องกับพุทธศาสนสุภาษิตที่ว่า “นตถิ โลเก อนินทิตโต” แปลว่า “ผู้ไม่ถูกนินทา ย่อมไม่มีในโลก” (ขุ.ธ. ๒๕/๔๕) ซึ่งจากพุทธสุภาษิตดังกล่าวได้อธิบายหลักความจริงหรือธรรมชาติของมนุษย์เกี่ยวกับการถูกนินทาว่าร้ายว่าเป็นเรื่องปกติที่เราจะหลบหนีจากคำตำหนิติเตียนไม่ได้ เช่นเดียวกันกับการถูกรังแก Cyberbully นั้นย่อมสร้างบาดแผลในใจให้เกิดความเจ็บปวด บอบช้ำและไม่มีความสุข แต่หากเราสร้างภูมิคุ้มกันให้จิตใจให้แข็งแกร่งก็จะทำให้สามารถเอาชนะปัญหา กอบกู้ความกล้าหาญ และความมั่นใจในการใช้ชีวิตกลับมาใหม่ได้เสมอ และในขณะเดียวกันผู้ที่เป็นผู้กระทำนั้นก็ต้องควรตระหนักถึงปัญหาและหยุดพฤติกรรมกรังแกกัน เพราะไม่มีใครในโลกนี้สมควรถูกคุกคาม และทุกคนล้วนสมควรได้รับการให้เกียรติด้วยกันทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นโลกของความเป็นจริงหรือบนโลกไซเบอร์

คำสำคัญ: หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา; การรังแกบนโลกไซเบอร์ในสังคมไทย

* Received December 11, 2021; Revised February 3, 2022; Accepted March 22, 2022

Abstract

Cyberbullying behavior is one of the statistics of violence in society and almost every country around the world. The problem still tends to intensify even more. It is also considered a silent threat that threatens people of all groups, genders, and ages in society. Especially in today's information technology, the development of communication systems is limitless rapidly. unhappy lifestyle high anxiety Mental health problems can follow in the future. and assistance from all relevant sectors from parents, families, teachers and website or social media providers. as well as legal measures to help prevent and cope with cyberbullying. which is consistent with the Buddhist proverb that "Natthi loke ninthito" means "one who is not gossip would not exist in the world" (Khu.Dh. 25/45), which from the aforementioned Buddhist proverb explains the truth or human nature about being slandered by gossip that it is normal for us not to escape reproach. Like being attacked, Cyberbully will inflict pain on the heart. traumatized and unhappy But if we build a strong immune system in the mind, we will be able to overcome problems. salvage courage and confidence in life can always come back again and at the same time, the perpetrators should be aware of the problem and stop bullying behavior. because no one in this world deserves to be threatened and everyone deserves to be honored together whether in the real world or in the cyber world

Keywords: Buddhist Dharma Principles; Cyber bullying in Thai society

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันนั้นเป็นไปอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้ทุกคนสามารถติดต่อกันได้อย่างกว้างขวาง สะดวกรวดเร็วและไร้ขีดจำกัด สังคมในยุค การสื่อสารนั้นปฏิเสธไม่ได้เลยว่าอุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วโลกไปแล้ว โดยเฉพาะโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบสมาร์ตโฟน (Smart phone) สามารถใช้งานได้หลากหลายในเครื่องเดียวเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตติดตามความเคลื่อนไหวในสังคมออนไลน์ ถ่ายภาพ ถ่ายวิดีโอ และด้วยรูปแบบของตัวเครื่องหรืออุปกรณ์เสริมต่างๆ ที่ออกแบบมาให้ตอบสนองต่อการใช้งานของคนในยุคปัจจุบัน ทำให้สามารถใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลา ในยุคที่คนส่วนใหญ่มีโทรศัพท์เคลื่อนที่และอินเทอร์เน็ตอยู่ในมือก็เปรียบเสมือนทุกคนมีสื่ออยู่ในมือด้วยเช่นกัน โดยสามารถใช้เทคโนโลยีการสื่อสารนั้นเป็นช่องทางในการเผยแพร่ข้อมูลส่วนตัวทั้งการโพสต์ข้อความ รูปภาพ วิดีโอหรือการแสดงความคิดเห็นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ได้อย่างเสรี เช่น เฟสบุ๊กอินสตาแกรม อีเมล ยูทูป ไลน์และทวิตเตอร์ เป็นต้น ซึ่งการใช้ช่องทางสังคมออนไลน์เป็นเหมือนดาบสองคมที่มีทั้งผลดีและผลเสียหากนำไปใช้ในทางที่ถูกก็จะเกิดประโยชน์อย่างมาก แต่กลับกันหากนำไปใช้ในทางที่ผิดอาจส่งผลกระทบต่อตามมาได้เช่นกัน

พฤติกรรมการรังแกกันเป็นรูปแบบหนึ่งของพฤติกรรมก้าวร้าว (สุภาวดี เจริญวานิช, 2560.) โดยผู้รังแกมีเจตนาที่จะทำร้ายผู้ถูกรังแก และผู้รังแกจำมีอำนาจเหนือกว่าผู้ถูกรังแก ซึ่งพฤติกรรมการรังแกกันมีหลายรูปแบบครอบคลุมถึง 1) การรังแกด้วยวาจา โดยใช้คำพูดทำร้ายจิตใจเหยียดหยาม หรือล้อเลียน 2) การรังแกกันโดยทำร้ายร่างกาย เช่น ชก ตบ ตี ทูบ ช่วน ผลักหรือทำร้ายด้วยวิธีอื่น 3) การเพิกเฉย ละเลยไม่สนใจโดยสิ้นเชิง หรือกีดกันไม่ให้เข้ากลุ่ม 4) การปล่อยข่าวลือที่ทำให้เสียหายหรือสร้างเรื่องโกหกที่ทำให้คนอื่นไม่ชอบ 5) การคุกคามทางเพศ และ 6) การรังแกกันผ่านไซเบอร์ จะเห็นได้ว่าการรังแกกันนั้นมีรูปแบบที่หลากหลายแต่ด้วยการเปลี่ยนแปลงในยุคที่สังคมอุดมด้วยเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า การติดต่อสื่อสารทำได้ง่ายและรวดเร็วเพียงปลายนิ้วสัมผัส ทำให้การใช้เทคโนโลยีกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของวิถีชีวิตของคนในสังคม ด้วยสถานการณ์เช่นนี้ทำให้ปัญหาการรังแกกันตัวต่อตัว (Traditional bullying) เปลี่ยนเป็นการรังแกกันผ่านช่องทางออนไลน์และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น กลายเป็นการรังแกกันรูปแบบใหม่ที่เรียกว่าพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ (cyberbullying) ที่ไม่ว่าใครก็สามารถเป็นผู้กระทำความรุนแรงได้

พฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ (cyberbullying) หมายถึง การกลั่นแกล้ง ช่มชู้ ล้อเลียน ทำให้ผู้อื่นเกิดความเจ็บปวดผ่านช่องทางออนไลน์ มือถือ หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ โดยที่ไม่ได้จำกัดรูปแบบพฤติกรรมหรืออุปกรณ์ที่ใช้ และผู้กระทำไม่จำเป็นต้องมีพลังกำลังหรืออำนาจทางสังคมที่เหนือกว่าเหมือนการรังแกที่เจอกันตัวต่อตัว แต่ใช้การสื่อสารในโลกไซเบอร์ในรูปแบบต่างๆ เช่น ไฟล์เสียง ข้อความ รูปภาพ และวิดีโอเพื่อกลั่นแกล้ง ระบายความโกรธแค้น แม้ไม่ได้มีการทำร้ายร่างกายใดๆ แต่มีลักษณะเฉพาะที่อันตรายเนื่องจากสามารถลงมือทำได้ในทันที ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ อีกทั้งมีความเป็นสื่อสารธารณะ ทำให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางภายในระยะเวลาอันรวดเร็ว โดยที่ผู้รังแกอาจปกปิดปลอมแปลงตัวตน ើื้อต่อการกระทำรุนแรงโดยไม่ต้องรับผิดชอบผลที่ตามมา ด้วยลักษณะดังกล่าวส่งเสริมให้ผู้กระทำขาดความยั้งคิดได้ง่ายกว่าการรังแกกันในรูปแบบปกติ (ปองกมล สุรัตน์, 2561)

การรังแกผ่านโลกโซเชียลไม่ใช่แค่เพียงการคุกคามก่อวาทออนไลน์หรือมี้อถือ หรือเป็นปัญหาเล็กน้อยเมื่อเทียบกับการทำร้ายร่างกายอย่างที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยของ Patchin; Hinduja, 2012 (อ้างถึงใน ปองกมล สุรัตน์, 2561) พบว่าการรังแกผ่านโซเชียลส่งผลกระทบต่อจิตใจของเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อ โดยเยาวชนมีภาวะความหวาดกลัว ซึมเศร้า ไม่อยากไปโรงเรียน โดดเดี่ยว รู้สึกถูกจับจ้องจากเพื่อนในโรงเรียน เสียสมาธิในการเรียน นอกจากนี้ยังเป็นเหตุให้หวาดกลัวต่อการโดนทำร้ายร่างกาย เพราะการถูกรังแกในโลกโซเชียลทำให้เขารู้สึกว่าชีวิตไม่ปลอดภัยและมีการเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตในด้านอื่นตามมา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการรังแกกันผ่านโซเชียลส่งผลกระทบต่อจิตใจ อารมณ์ และคุณภาพชีวิต ซึ่งความรุนแรงของปัญหาอาจทำให้บางคนขาดความสามารถในการจัดการปัญหาและความเครียดได้ บางรายถึงขั้นพยายามฆ่าตัวตายให้หลุดพ้นจากความเครียดและความทรมานใจที่ได้รับ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นภาพสะท้อนถึงความอันตรายของการรังแกผ่านโลกโซเชียลได้อย่างชัดเจน

ซึ่งแนวทางการจัดการปัญหาของประเทศไทยที่ผ่านมานั้นจะมุ่งเน้นการสร้างแนวทางการป้องกันและการส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกบนโลกโซเชียล การส่งเสริมบทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมพฤติกรรมทางบวกบนโลกโซเชียล ไม่ว่าจะเป็นการปลูกฝังให้รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การสร้างความเข้าใจ การให้คำปรึกษา การส่งเสริมให้เป็นคนกล้า มีความมั่นใจในตนเองและการหยุดสถานการณ์ที่ร้ายแรง นอกจากนี้ยังมีมาตรการทางกฎหมาย เช่น กฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศ และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 เพื่อเข้ามาจัดการควบคุมพฤติกรรมหรือเหตุการณ์ร้ายแรงที่เกี่ยวข้องกับการรังแกกันบนโลกโซเชียล และคุ้มครองผู้ถูกรังแกตามกฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและลดพฤติกรรมกรังแกกันผ่านโลกโซเชียล แต่อย่างไรก็ตามบาดแผลหรือร่องรอยของความเจ็บปวดทางอารมณ์ จิตใจที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมกรังแกกันบนโลกโซเชียลนั้นจำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูทางจิตใจให้เข้มแข็ง สามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจปัญหา แสวงหาแนวทางการจัดการปัญหาที่เหมาะสมกับตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เชื่อมโยงปัญหาและการแสวงหาแนวทางการจัดการปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างให้เกิดภูมิคุ้มกันในชีวิตให้แข็งแกร่งก็จะทำให้สามารถเอาชนะปัญหา กอบกู้ความกล้าหาญ และความมั่นใจในการใช้ชีวิต

สถานการณ์การเติบโตของโลกโซเชียลกับการรังแกผ่านโลกโซเชียล

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคเฟื่องฟูอย่างก้าวกระโดดของสื่อสังคมออนไลน์ โดยสะท้อนจากประชากรในโลกออนไลน์ขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากการสำรวจในปี 2000 (สุขภาพคนไทย 2562.) พบว่าประชากรอย่างน้อย 100 ล้านคนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและทำให้เห็นว่าโลกเสมือนกำลังขยายตัวแข่งกับโลกจริงแบบก้าวต่อก้าว นอกจากนั้นสื่อออนไลน์ที่มีคุณลักษณะเฉพาะที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการอันซับซ้อนของคนในสังคมเกิดขึ้นมามากมาย เช่น Youtube, Yahoo, Reddit และ Facebook เป็นต้น ซึ่งความก้าวหน้าของสื่อสังคมออนไลน์เข้าไปอยู่ในสมาร์ตโฟน ผสมกับการเข้าถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตยิ่งส่งผลให้เกิดการตื่นโลกใหม่ที่ใช้พื้นที่เสมือนและสื่อสังคมออนไลน์เป็นตัวเชื่อมโยงข่าวสาร อารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติ ความรู้ และความบันเทิงทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศเข้าไว้ด้วยกัน โดยในปี 2009 โลกมี

ประชากร 7.5 พันล้านคน ซึ่งประชากร 2 ใน 3 มีโทรศัพท์มือถือ ในส่วนของประเทศไทยจากการสำรวจของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ในปี 2018 พบว่าคนไทยใช้เวลาในอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 10 ชั่วโมง 5 นาทีต่อวัน ซึ่งไม่ต่างจากผลการสำรวจของ We Are Social ซึ่งรายงานว่าประเทศไทยติดลำดับการใช้อินเทอร์เน็ตสูงสุดของโลก 9 ชั่วโมง 38 นาที จากสถิติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นถึงความสัมพันธ์ของการขยายตัวของโลกไซเบอร์ สำหรับการใช้ช่องทางสังคมออนไลน์เปรียบเหมือนดาบสองคมที่มีทั้งผลดีและผลเสียหากนำไปใช้ในทางที่ถูกก็จะเกิดประโยชน์อย่างมาก แต่กลับกันหากนำไปใช้ในทางที่ผิดอาจส่งผลกระทบต่อตามมาได้เช่นกัน

สถิติ Cyberbullying ประจำปี 2021 พบว่าแนวโน้มอัตราการเพิ่มจำนวนของผู้ที่ถูกรังแกทางออนไลน์มีจำนวนสูงขึ้น เป็นผลสืบเนื่องจากการปิดเมืองในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ทำให้คนหลายล้านต้องใช้ชีวิตบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งผลการสัมภาษณ์คนจำนวน 2,000 คนในสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตพบว่าผู้คนที่จำนวนมากกังวลเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ตเป็นสองเท่า มากกว่าเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ COVID-19 เศรษฐกิจ หรืออาชญากรรม โดยสามารถคำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์ที่สูงจนน่าประหลาดใจ โดยพบว่า 70% ของการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นบนโซเชียลมีเดีย และ 47% นั้นเกิดขึ้นบน Instagram 37% เกิดขึ้นบน Facebook และ 31% เกิดขึ้นบน Snapchat นอกจากนี้ยังพบว่า 80% ของผู้กระทำความผิดมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต เพราะพวกเขาคิดว่ามันตลก อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะแรงจูงใจของการกลั่นแกล้งในโลกไซเบอร์จะเป็นอย่างไร ผลลัพธ์ก็อาจเป็นเรื่องน่าเศร้าอย่างแท้จริง สอดคล้องกับนักวิจัยจาก Journal of Health Economics กล่าวว่า การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตช่วยเพิ่มความคิดฆ่าตัวตายในหมู่เหยื่อได้ 14.5% และความพยายามฆ่าตัวตายเพิ่มขึ้น 8.7% ไม่ใช่แค่สื่อสังคมออนไลน์เท่านั้นที่ให้ความสำคัญกับแนวโน้มเหล่านี้ 25% ของการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตเกิดขึ้นในเกมออนไลน์ นอกจากนี้ จากการสำรวจของบริษัทความปลอดภัยไซเบอร์ Comparitech ได้ทำการรวบรวมสถิติการกลั่นแกล้งบนอินเทอร์เน็ตในช่วงระหว่างปี 2561-2564 ทั้งในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลก พบว่ามีสถิติเพิ่มขึ้นทั่วโลก ซึ่งการสำรวจครั้งนี้ทำโดยการสัมภาษณ์ทั้งหมด 20,793 ครั้งใน 28 ประเทศ โฟกัสกลุ่มผู้ใหญ่อายุ 18-64 ปีในสหรัฐอเมริกาและแคนาดา และผู้ใหญ่อายุ 16-64 ปีในประเทศอื่นๆ ซึ่งพบว่า 47.7% ของผู้ปกครองที่มีบุตรอายุ 6-10 ปี 56.4% ของพ่อแม่ที่มีลูกอายุ 11-13 ปี 59.9% ของพ่อแม่ที่มีลูกอายุ 14-18 ปี และ 54.3% ของผู้ปกครองที่มีบุตรหลานอายุ 19 ปีขึ้นไป ให้ข้อมูลตรงกันว่า ลูกหลานของพวกเขาล้วนถูกบูลลี่ทั้งในโรงเรียนและโลกออนไลน์ เป็นผลให้ผู้ปกครองจำนวนมากทั้งในยุโรปและอเมริกาเริ่มตระหนักถึงประสบการณ์เชิงลบที่เข้าชั้นเลวร้ายของบุตรหลาน ที่เกิดจากการกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตและการโจมตีทางออนไลน์มากขึ้น

สำหรับประเทศไทยนั้นการเกิดขึ้นของปัญหาการรังแกผ่านโลกไซเบอร์นับได้ว่ามีแนวโน้มที่รุนแรงมากขึ้นจากการสำรวจเบื้องต้นของ รศ.นพ.ชาญวิทย์ พรนภดล (ปองกมล สุรัตน์, 2561) ซึ่งศึกษาการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ร่วมกันของ 14 ประเทศทั่วโลก พบว่าเยาวชนไทยร้อยละ 45 เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ และอยู่ในลำดับที่ 5 จาก 14 ประเทศ ซึ่งมากกว่าสหรัฐอเมริกา ยุโรป และญี่ปุ่นถึง 4

เท่า จากหลักฐานดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าเยาวชนไทยยุคปัจจุบันกำลังเผชิญปัญหาการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ที่มีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น สอดคล้องกับสถิติของสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล เผยสถิติเกี่ยวกับการรังแกผ่านโลกไซเบอร์ว่า 75% คืออัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของกลุ่มที่ใช้งานอินเทอร์เน็ตมากที่สุดคือ เด็กและเยาวชน อายุ 5-28 ปี และใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดถึงเกือบ 8 ชม.ต่อวัน 80 % เด็กและเยาวชนไทยเจอภัยคุกคาม ล่อลวงและการกลั่นแกล้งจากโรงเรียนและบนโลกอินเทอร์เน็ตเป็นอันดับต้นๆของเอเชีย 28% ของเด็กไทยมองว่า Cyberbully เป็นเรื่องปกติ 39% ของเด็กไทยมองว่า Cyberbully เป็นเรื่องสนุกและ 59% ของเด็กไทยบอกว่า "เคยเป็นส่วนหนึ่งใน Cyberbully จากสถิติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าพฤติกรรมกรังแกผ่านโลกไซเบอร์เป็นปัญหาที่พบแพร่หลายและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงสูงขึ้นทั้งในและต่างประเทศ

สาเหตุและแรงจูงใจของพฤติกรรมกรังแกผ่านโลกไซเบอร์

ความสัมพันธ์ระหว่างการรังแกแบบดั้งเดิมกับการรังแกผ่านโลกไซเบอร์นั้นบางครั้งบางโอกาสไม่สามารถปฏิเสธได้ว่ามีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันมา (ฤทัยชนก สิทธิชัย, 2562.) แต่เป็นลักษณะของการตอบโต้ ซึ่งอาจเริ่มต้นด้วยการกลั่นแกล้งที่แสดงให้เห็นถึงความสนุกสนานหรือเพื่อต้องการให้เห็นถึงประสิทธิภาพเหนือผู้ที่อ่อนแอกว่า ซึ่งอาจเริ่มต้นจากโรงเรียนหรืออาจเกิดจากความสนุกสนานที่ขาดสติพิจารณาในตัวผู้กระทำ ที่กล่าวถึง “วัฒนธรรมการบูลลี่” ว่าเกิดขึ้นจากสถานศึกษาตั้งแต่ในระดับอนุบาล เนื่องจากความไม่รู้ของเด็กจนกลายเป็นปัญหาพฤติกรรม อีกทั้งด้วยปัจจุบันโลกโซเชียลถือเป็นพื้นที่อิสระที่ให้อำนาจแก่ปัจเจกบุคคล เวลาโกรธ โมโห อารมณ์ไม่ดี ก็พิมพ์สิ่งที่ตัวเองคิดลงไปได้ จึงทำให้เป็นความรุนแรงที่ไม่สามารถหยุดยั้งได้ เนื่องจากในโลกออนไลน์ไม่มีกติกากฎหรือตัวกลางในการตัดสิน

จากการศึกษาของ ฤทัยชนก สิทธิชัย (2562) กล่าวถึงสาเหตุของพฤติกรรมกรังแกบนโลกไซเบอร์ว่ามีสาเหตุสำคัญดังต่อไปนี้

1. ด้านความรุนแรงในครอบครัว ซึ่งการกระทำความรุนแรงต่อกันของบุคคลในครอบครัวมีผลต่อพฤติกรรมกรังแกที่ถูกถ่ายทอดออกมาผ่านโลกไซเบอร์
2. การเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการไม่เห็นคุณค่าในตนเองจึงส่งผลให้ขาดความมั่นใจในตนเอง ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดพฤติกรรมก้าวร้าว รวมถึงการรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ด้วยเช่นกัน
3. การเลียนแบบพฤติกรรมจากสิ่งแวดล้อมที่ใช้ความรุนแรง โดยสิ่งแวดล้อม เช่น กลุ่มเพื่อน คนในชุมชน การเลียนแบบจากสื่อประเภทต่างๆ ย่อมมีอิทธิพลต่อการแสดงความรุนแรงและพฤติกรรมกรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์
4. การเสพติดเทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ต ส่งผลให้ขาดสัมพันธ์ภาพกับคนรอบข้าง มีอาการหงุดหงิดที่ไม่ได้ใช้เทคโนโลยีหรืออินเทอร์เน็ตซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ส่งผลต่อชีวิตส่วนตัว

ลักษณะพฤติกรรมการรังแกกันบนโลกไซเบอร์

ลักษณะการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์ ประกอบด้วย

1. Hate Speech การด่า เหยียด ตอกย้ำความผิดพลาด
2. Rolling/Flaming การแหย่ ล้อเลียน ตั้งฉายา แชว (แม้ว่าจะตบท้ายด้วยการบอกว่าล้อเล่น), การสร้างเพจต่อต้านหรือล้อเลียน, การสร้างเพจเพื่อเปรียบเทียบว่าใครหน้าตาดีและหน้าตาแย่ที่สุด

3. Harassment การก่อกวน คุกคาม ช่มชู้ให้เหยื่อหวาดกลัว หรือคุกคามทางเพศ

4. Cyberstalking การข่มขู่จะทำให้เหยื่อเสียหาย ทำร้ายร่างกาย หรือกระทำอนาจารเหยื่อ

5. Vaguebooking การโพสต์ข้อความคลุมเครือ โดยไม่เอ่ยชื่อเหยื่อ แต่เหยื่อหรือคนอื่นอ่านก็รู้ว่า เป็นใคร

6. Exclusion การกีดกันเหยื่อ การเตะเหยื่อออกจากกลุ่ม Social Media

7. Gossip การตั้งกลุ่มนินทาเหยื่อโดยไม่มีเหยื่ออยู่ในกลุ่ม

8. Outing การเผยแพร่ความลับให้เหยื่อเสียหาย

9. Denigration/Dissing การใส่ความ การปล่อยข่าวลือให้เหยื่อเสียหาย การโพสต์ข้อความ รูปภาพ วิดีโอหรือสิ่งใดๆ ทั้งของจริงหรือจากการตัดต่อที่ทำให้เหยื่อเสียหายหรืออับอาย

10. Trickery การใช้อุบายให้เหยื่อเปิดเผยข้อมูลส่วนตัวหรือความลับที่น่าอับอายแล้วนำไปเผยแพร่

11. Impersonation/Frapping การแอบใช้บัญชีของเหยื่อที่ลืมนอกจากระบบแล้วโพสต์สิ่งที่ทำให้เหยื่ออับอาย ไม่กล้าสู้หน้า

12. Catfishing การสร้างบัญชีปลอมเป็นเหยื่อ

13. Fake Profile การสร้างบัญชีปลอมเพื่อไปรังแกผู้อื่น

14. Cyber Threat การเข้าไปร่วมรังแกเมื่อเห็นการกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์

ในส่วนของ ฤทัยชนนี สิทธิชัย (2561) กล่าวว่าลักษณะของพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์เป็นลักษณะของการข่มขู่และการล่วงละเมิดผู้อื่น โดยพฤติกรรมต่างๆ จะเกิดขึ้นผ่านระบบอินเทอร์เน็ตและโปรแกรมเครือข่ายทางสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยม ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะต้องส่งผลกระทบต่อบุคคลที่ถูกกระทำทั้งด้านการนินทาหรือด่าทอผู้อื่น ด้านการหมิ่นประมาทผู้อื่นด้านการแอบอ้างชื่อ ด้านการนำความลับที่เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผยหรือส่งต่อ และด้านการลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม

ประเภทของพฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์

ศศิประภา เกษสุพรรณ (2562) แบ่งประเภทของพฤติกรรมการรังแกทางอินเทอร์เน็ตออกเป็น 2 องค์ประกอบหลัก และ 5 องค์ประกอบย่อย ดังนี้

1. การกลั่นแกล้งทางวาจา (Verbalbullying) หมายถึง การกระทำที่มีลักษณะเป็นการใช้ข้อความ ภาษา คำพูดที่ทำร้ายจิตใจเหยียดหยามหรือล้อเลียนผู้อื่น หรือแม้กระทั่งการส่งข้อความรบกวนผู้อื่นซ้ำๆ รวมถึงการตัดต่อภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหวถ่ายวิดีโอการแชร์ข่าวที่ไม่รู้ว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ได้แก่ เฟสบุ๊กอินสตาแกรม ทวิตเตอร์ ไลน์ และยูทูป เป็นต้น ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกลั่นแกล้ง

ประเภทนี้จะเสื่อมเสียชื่อเสียงอับอาย ถูกเกลียดชังหรือทำให้เกิดความรำคาญและส่งผลกระทบต่อทางจิตใจโดยพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางวาจา มี 2 พฤติกรรม ดังนี้

1.1 การด่าว่า (Flaming) หมายถึง การใช้ข้อความ ภาษา คำพูดที่ทำร้ายจิตใจเหยียดหยาม ล้อเลียน หรือการรวมกลุ่มด่าว่าผู้อื่น เช่น อ้วน ดำ อับลักษณ์เตี้ย จน ฯลฯ ลงบนสื่อสังคมออนไลน์

1.2 การส่งข้อความรบกวนหรือหมิ่นประมาท (Denigration) หมายถึง การส่งข้อความซ้ำๆ ในพื้นที่ส่วนตัวของผู้อื่น เช่น การส่งอีเมลขยะของ การฝากร้านในเฟซบุ๊ก อินสตาแกรม ทำให้ผู้อื่นเกิดความรำคาญ รวมทั้งการหมิ่นประมาทผู้อื่นโดยการตัดต่อตัดแปลงภาพนิ่ง วิดีโอ หรือการส่งข้อความที่ไม่รู้ว่าเป็นเรื่องจริงหรือไม่ลงบนสื่อสังคมออนไลน์

2. การกลั่นแกล้งทางสังคม (Social bullying) หมายถึง การลบหรือบล็อกคนที่ไม่ชอบออกจากกลุ่ม หรือการนำความลับข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเผยแพร่ส่งต่อจนขยายเป็นวงกว้าง และการแอบอ้างใช้ข้อมูลของผู้อื่นไปในทางที่ไม่ถูกต้องเพื่อกลั่นแกล้ง หรือเพื่อปกปิดตัวตนที่แท้จริงของตนเองผ่านสื่อสังคมออนไลน์ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำอันก่อให้เกิดความเสียหาย อับอาย และเสื่อมเสียชื่อเสียงต่อบุคคลอื่น โดยพฤติกรรมการกลั่นแกล้งทางสังคมมี 3 พฤติกรรม ดังนี้

2.1 การลบหรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่ม (Exclusion) หมายถึง การที่ลบหรือบล็อกคนที่ไม่ชอบออกจากกลุ่ม และสั่งไม่ให้เพื่อนบางคนลบหรือบล็อกคนที่เราไม่ชอบออกจากความเป็นเพื่อนไปด้วยรวมทั้งการกดยางาน (Report) คนที่ไม่ชอบจนทำให้บัญชี (Account) ของผู้นั้นถูกระงับการใช้งาน พฤติกรรมดังกล่าวอาจส่งผลให้ผู้ที่ถูกระงับบัญชีรู้สึกเสียใจ จนไม่สามารถใช้ชีวิตประจำวันได้ตามปกติ

2.2 การนำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปเปิดเผย (Tricky) หมายถึง การที่นำความลับหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่น เช่น ชื่อ ที่อยู่ หมายเลขบัตรประชาชน เบอร์โทรศัพท์หรือการบันทึกภาพการสนทนาส่วนตัวไปเผยแพร่หรือส่งต่อบนสื่อสังคมออนไลน์เพื่อความสนุกสนาน ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจทำให้ผู้ถูกระงับเกิดความอับอาย หรือเสื่อมเสียชื่อเสียงได้

2.3 การแอบอ้างตัวตน (Impersonation) หมายถึง การที่นำภาพหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นไปแอบอ้างทำให้เชื่อว่าเป็นบุคคลนั้น เพื่อกลั่นแกล้งหรือเพื่อปกปิดตัวตนที่แท้จริงของตนเอง หรือแอบนำบัญชีของผู้อื่นไปโพสต์ข้อความ ภาพ หรือวิดีโอที่ดูไม่ดีผ่านสื่อสังคมออนไลน์ทำให้บุคคลนั้นเสียหายหรือเสื่อมเสียชื่อเสียง

ผลกระทบของพฤติกรรมรังแกกันบนโลกไซเบอร์

การรังแกผ่านโลกไซเบอร์ไม่ใช่เพียงการคุกคามทางออนไลน์หรือก่อกวนทางมือถือ หรือเป็นปัญหาเล็กน้อยเมื่อเทียบกับการทำร้ายร่างกายอย่างที่คนส่วนใหญ่เข้าใจ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยของ Patchin; Hinduja, 2012 (อ้างถึงใน ปองกมล สุรัตน์, 2561) พบว่าการรังแกผ่านไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อทางจิตใจของเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อ โดยเยาวชนมีภาวะความหวาดกลัว ซึมเศร้า ไม่อยากไปโรงเรียน โดดเดี่ยว รู้สึกถูกจับจ้องจากเพื่อนในโรงเรียน เสียสมาธิในการเรียน นอกจากนี้ยังเป็นเหตุให้หวาดกลัวต่อการโดนทำร้ายร่างกาย เพราะการถูกรังแกในโลกไซเบอร์ทำให้เขารู้สึกว่าชีวิตไม่ปลอดภัยและมีการเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตในด้านอื่น

ตามมา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการรังแกกันผ่านโลกโซเชียลส่งผลกระทบต่อจิตใจ อารมณ์ และคุณภาพชีวิต ซึ่งความรุนแรงของปัญหาอาจทำให้บางคนขาดความสามารถในการจัดการปัญหาและความเครียดได้ บางรายถึงขั้นพยายามฆ่าตัวตายให้หลุดพ้นจากความเครียดและความทรมานใจที่ได้รับ สิ่งเหล่านี้จึงเป็นภาพสะท้อนถึงความอันตรายของการรังแกผ่านโลกโซเชียลได้อย่างชัดเจน

สุภาวดี เจริญวานิช (2560) ได้กล่าวถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมกรังแกกันบนโลกโซเชียลว่าสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผลกระทบที่มีต่อผู้รังแกผู้อื่นและผู้ที่ถูกรังแก กล่าวคือ กลุ่มผู้รังแกผู้อื่น ในกลุ่มนี้จะมีปัญหาด้านจิตใจและพฤติกรรม โดยมรอาการวิตกกังวล มีภาวะซึมเศร้า มีความคิดที่จะฆ่าตัวตาย และมีปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งจากการศึกษาในระยะยาวพบว่าผู้ที่เป็นผู้รังแกผู้อื่นในช่วงเด็กและวัยรุ่นจะส่งผลให้มีพฤติกรรมเกรงพฤติกรรมรุนแรงและพฤติกรรมต่อต้านสังคมในวัยผู้ใหญ่ ส่วนกลุ่มผู้ถูกรังแกนั้นจะได้รับผลกระทบทางอารมณ์และจิตใจ มีความรู้สึกหวาดกลัว รู้สึกไม่ปลอดภัย ไม่อยากไปไหน มีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเองต่ำ มีภาวะซึมเศร้า มีความคิดอยากฆ่าตัวตาย มีปัญหาสุขภาพจิต สมาธิสั้น และจากการศึกษาในระยะยาวพบว่าผู้ที่ถูกรังแกในวัยเด็กจะส่งผลให้เกิดอาการทางจิตในวัยผู้ใหญ่ได้ นอกจากนี้ปัญหาด้านจิตใจที่กล่าวมาแล้ว ผู้ที่ถูกรังแกอาจมีปัญหาด้านพฤติกรรมตามมา เช่น ปัญหาการเรียนตกต่ำ มีพฤติกรรมรุนแรง ใช้สารเสพติดและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ซึ่งจากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมกรังแกกันบนโลกโซเชียลสามารถส่งผลกระทบที่ตามมาอย่างหลากหลาย มากน้อยแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละบุคคล

การป้องกันและการจัดการพฤติกรรมกรังแกกันบนโลกโซเชียล

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส), (2563) ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการรับมือกับพฤติกรรมกรังแกกันบนโลกโซเชียล ไว้ด้วยหลักการ ดังนี้

1. STOP หยุดระรานกลับด้วยวิธีการเดียวกัน หยุดการตอบโต้ เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำซ้ำหรือเพิ่มความรุนแรงของสถานการณ์
2. BLOCK ปิดกั้นผู้รุกรานไม่ให้เขาสามารถติดต่อ โพสต์ หรือระรานเราได้อีก
3. TELL บอกพ่อแม่ ครู หรือบุคคลที่เราไว้ใจ เพื่อขอความช่วยเหลือ หากเป็นเรื่องที่ผิดกฎหมายหรือถูกข่มขู่คุกคามให้เก็บรวบรวมข้อมูลของผู้กระทำไปแจ้งแก่เจ้าหน้าที่
4. REMOVE ลบภาพหรือข้อความระรานรังแกออกทันที โดยอาจติดต่อผู้ดูแลระบบหากเป็นพื้นที่สาธารณะในโลกออนไลน์
5. BE STRONG เข้มแข็ง อดทน ยิ้มสู้ อย่าไปให้คุณค่ากับคนหรือคำพูดที่ทำร้ายเรา ควรใช้เป็นแรงผลักดันให้เราดีขึ้น ก้าวข้ามปัญหาและอุปสรรคต่างๆ

ซึ่งแตกต่างกับแนวคิดของ ฤทัยชนนี สิทธิชัย (2561) ที่ได้กล่าวถึงแนวทางการป้องกันพฤติกรรมกรังแกบนโลกโซเชียลโดยมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวกบนโลกโซเชียล ตามประเด็นดังนี้

1. การปลูกฝังให้รู้จักเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เอาใจเขามาใส่ใจเรา
2. การสร้างความเข้าใจให้เห็นถึงความแตกต่างของคำว่าความสนุกสนานกับความร้ายกาจ

3. การมีบุคคลให้คำปรึกษาเมื่อเกิดปัญหา
4. การส่งเสริมให้เป็นคนกล้า มีความมั่นใจในตนเอง
5. การหยุดเหตุการณ์ที่ร้ายแรง

นอกจากนั้นยังต้องสนับสนุนให้บังคับใช้มาตรการทางกฎหมาย สืบเนื่องจากผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการรังแกบนโลกไซเบอร์มักมีความวิตกกังวล และรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยร่วมด้วย ดังนั้นการดำเนินการด้านกฎหมายทั้งในส่วนกฎหมายเทคโนโลยีสารสนเทศและพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.2560 เพื่อกำหนดฐานความผิดและบทลงโทษในการเรียกร้องค่าเสียหายแก่ผู้กระทำความผิดเพื่อคุ้มครองสิทธิให้กับประชาชน

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนากับพฤติกรรมการรังแกกันบนโลกไซเบอร์

จากปัญหาพฤติกรรมการรังแกกันบนโลกไซเบอร์ในสังคมไทยปัจจุบันส่งผลกระทบต่อผู้ถูกระทำและบุคคลที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นครอบครัว ญาติพี่น้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งปัญหานี้ในวันยังมีความรุนแรงมากขึ้นดังจะเห็นได้จากข้อมูลข่าวสารรายวันที่พบมีคนฆ่าตัวตายหรือเป็นโรคซึมเศร้าจากการได้รับผลกระทบดังกล่าว ซึ่งปัญหานี้จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขถึงแม้จะเป็นเรื่องยากเพราะเป็นเรื่องของพฤติกรรมส่วนบุคคลซึ่งเราไม่สามารถที่จะไปควบคุมหรือสั่งการได้ ดังนั้นสิ่งที่แต่ละบุคคลจะสามารถทำได้ คือ การเยียวจิตใจตนเองหรือการปรับตนเอง ซึ่งประเทศไทยส่วนใหญ่คนนับถือพระพุทธศาสนา โดยมีหลักธรรมคำสอนเป็นแนวทางนำชีวิต ซึ่งแต่ละคำสอนล้วนเป็นประโยชน์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวันได้ จากสถานการณ์ดังกล่าวบุคคลสามารถนำหลักในพระสูตรที่ว่าด้วยเรื่องอตุลอุปาสกวัตถุ และโลกธรรม 8 มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งหลักธรรมในพระสูตรที่ว่าด้วยเรื่องอตุลอุปาสกวัตถุ และโลกธรรม 8 มีเนื้อหา ต่อไปนี้

พระสุตตันตปิฎก ขุททกนิกาย ธรรมบท ๑๗. โกธวรรค ๗. เรื่องอตุลอุปาสกวัตถุ (เรื่องผู้ไม่ถูกนินทาไม่มีในโลก)

พระผู้มีพระภาคตรัสพระคาถานี้แก่อตุลอุปาสกพร้อมบริวาร 500 คน ดังนี้

[227] อตุลละเอ้ย การนินทาและสรรเสริญนี้มีมานานแล้ว

มิใช่เพิ่งมีในวันนี้เท่านั้น

คนนั่งอยู่เฉยๆ เขาก็นินทา

คนพูดมาก เขาก็นินทา

แม้คนพูดน้อย เขาก็นินทา

ไม่มีใครเลยในโลกนี้ไม่ถูกนินทา

[228] ทั้งในอดีต ในอนาคต และในปัจจุบัน

ก็ไม่มีใครเลยที่จะถูกนินทาอย่างเดียว

หรือได้รับการสรรเสริญอย่างเดียว

[229] แต่วิญญูชนพิจารณาทุกวันๆ

ย่อมสรรเสริญบุคคลผู้ดำเนินชีวิตหาข้อตำหนิมิได้

ผู้เป็นนักปราชญ์ ผู้มีปัญญาและศีลมั่นคง

[230] ใครเล่าจะควรตำหนิผู้นั้น

ผู้เปรียบเหมือนแท่งทองชมพูนุท

ผู้เช่นนั้น แม้เทวดาและมนุษย์ก็ชื่นชม

ถึงพรหมก็สรรเสริญ

จะเห็นได้ว่า การการนินทาและสรรเสริญนี้มีมานานแล้ว ในอดีต ในอนาคต และในปัจจุบัน เมื่อใช้ชีวิต ประจำวันปกติในสังคมไม่ประพฤติดีดสีล และดำเนินด้วยปัญญาหาข้อตำหนิมิได้ ก็จะไม่มีการกล่าวตำหนิผู้นั้น เปรียบดังทองชมพูนุท แม้เทวดาและมนุษย์ก็ชื่นชม พรหมก็สรรเสริญ

อรรถกถา ว่าด้วย เรื่องอตุลละอุบาสก (เรื่องผู้ไม่ถูกนินทาไม่มีในโลก)

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ในพระเชตวัน ทรงปรารภอุบาสกชื่ออตุลละ (กัณลยาณมิตร, 2563) ตรัสพระธรรมเทศานี้ว่า อตุลละนั้นเป็นอุบาสกชาวกรุงสาวัตถี มีอุบาสกเป็นบริวาร 500 คน วันหนึ่ง พาพวกอุบาสกเหล่านั้นไปวิหาร เพื่อต้องการฟังธรรม ใครจะฟังธรรมในสำนักพระเวตถะระ ไหว้พระเวตถะระแล้วนั้นก็ทานผู้มีอายุ นั้น เป็นผู้ยินดีในการหลีกเร้น เทียวไปผู้เดียวเหมือนราชสีห์ ฉะนั้นท่านจึงไม่กล่าวอะไรกับอุบาสกนั้น เขาโกรธว่า “พระเถระนี้ ไม่กล่าวอะไร” จึงลุกขึ้นไปยังสำนักพระสารีบุตรเถระยืนอยู่ ณ ส่วนข้างหนึ่ง เมื่อพระเถระกล่าวว่า “พวกท่านมาด้วยต้องการอะไร” จึงกล่าวว่า “ท่านขอรับ ผมพาอุบาสกเหล่านี้เข้าไปหาพระเวตถะระ เพื่อต้องการฟังธรรม พระเถระไม่กล่าวอะไรแก่ผมนั้นเลย ผมนั้นโกรธท่านจึงมาที่นี่ ขอท่านจงแสดงธรรมแก่ผมเถิด” ลำดับนั้น พระเถระกล่าวว่า “ถ้าอย่างนั้น พวกท่านจงนั่งฟังเถิด อุบาสกทั้งหลาย” แล้วแสดงอภิธรรมกถาอย่างมากมาย

อตุลละโกรธคนผู้พูดมาก

อุบาสกโกรธว่า “ชื่อว่าอภิธรรมกถา ละเอียดยิ่งนัก สุขุมยิ่งนัก พระเถระแสดงอภิธรรมอย่างเดียวนั้นมากมาย พวกเราต้องการอะไรด้วย พระอภิธรรมนี้” ดังนี้แล้ว ได้พาบริษัทไปยังสำนักพระอนนทเถระแม้เมื่อพระเถระกล่าวว่า “ทำไม อุบาสก” จึงกล่าวว่า “ท่านขอรับพวกผมเข้าไปหาพระเวตถะระ เพื่อต้องการฟังธรรม ไม่ได้แม้แต่การสนทนาและปราศรัยในสำนักของท่าน เลยโกรธ แล้วจึงมายังสำนักของพระสารีบุตรเถระ แม้พระเถระนั้น ก็แสดงอภิธรรมอย่างเดียวละเอียดนัก มากมายแก่พวกผม พวกผมโกรธแม้ต่อพระเถระนั้นว่า พวกเราต้องการอะไรด้วยอภิธรรมนี้ แล้วจึงมาที่นี่ ขอท่านจงแสดงธรรมกถาแก่พวกผมเถิด ขอรับ” พระเถระกล่าวว่า ถ้าอย่างนั้น ขอพวกท่านจงนั่งฟังเถิด พระเถระแสดงธรรมแก่พวกเขาแต่น้อย ๆ ทำให้เข้าใจง่าย

อตุลละโกรธคนผู้พูดน้อย

พวกเขาโกรธแม้ต่อพระเถระแล้ว ก็ไปยังสำนักพระศาสดา ถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ส่วนข้างหนึ่ง ลำดับนั้น พระศาสดาตรัสกะพวกเขาว่า “อุบาสกทั้งหลาย พวกท่านมาทำไมกัน” พวกอุบาสกรับทูลว่า เพื่อต้องการฟังธรรม พระเจ้าข้า พระบรมศาสดาตรัสว่า ก็พวกท่านฟังธรรมแล้วหรือพวกอุบาสกรับทูลว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ เบื้องต้น พวกข้าพระองค์เข้าไปหาพระเวตถะระ ท่านไม่กล่าวอะไรกับพวกข้าพระองค์ พวกข้าพระองค์โกรธท่านแล้ว จึงไปหาพระสารีบุตรเถระ พระเถระนั้นแสดงอภิธรรมแก่พวกข้าพระองค์มากมาย

พวกข้าพระองค์กำหนดอธิธรรมนั้นไม่ได้ จึงโกรธ แล้วเข้าไปหาพระอานนทเถระ พระเถระนั้น แสดงธรรมแก่ พวกข้าพระองค์น้อยนัก พวกข้าพระองค์โกรธแม่ต่อท่าน แล้วมาในที่นี้

การนิทาสรรเสริญเป็นของเก่า

พระศาสดา ทรงสดับถ้อยคำของเขาแล้ว จึงตรัสว่า “อตุลละ ข้อนั้น เขาเคยประพฤติก้นมาตั้งแต่ โบราณทีเดียว คนทั้งหลายติเตียน ทั้งคนนิ่ง ทั้งคนพูดมาก ทั้งคนพูดน้อยทีเดียว ด้วยว่าผู้อันเขาพึงติเตียน อย่างเดียวเท่านั้น หรือว่าผู้อันเขาพึงสรรเสริญอย่างเดียวไม่มีเลย แม้พระราชาทั้งหลาย คนบางพวกก็นินทา บางพวกก็สรรเสริญ แผ่นดินใหญ่ก็ดี พระจันทร์และพระอาทิตย์ก็ดี ธาตุมีอากาศเป็นต้นก็ดี คนบางพวกนินทา บางพวกสรรเสริญ แม้พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ประทับนั่งแสดงธรรมในท่ามกลางบริษัท 4 บางพวกนินทา บางพวกสรรเสริญ ก็การนินทาและสรรเสริญของพวกอันธพาลไม่เป็นประมาณ แต่ผู้ที่ถูกบัณฑิตผู้มีปัญญาติเตียน จึงชื่อว่า เป็นอันติเตียน ผู้อันบัณฑิต สรรเสริญแล้ว ชื่อว่าเป็นอันสรรเสริญ” ดังนี้แล้ว ได้ทรงภาสิตพระคาถา เหล่านี้ว่า

“อตุลละ การนินทาและสรรเสริญนั้น เป็นของเก่า นั้นไม่ใช่เป็นเหมือนมีในวันนี้ คนทั้งหลายย่อม นินทาผู้หนึ่งบ้าง ย่อมนินทาผู้พูดมากบ้าง ย่อมนินทาผู้พูดพอประมาณบ้าง ผู้ไม่ถูกนินทา ไม่มีในโลก คนผู้ถูก นินทาโดยส่วนเดียว หรือว่าอันเขาสรรเสริญโดยส่วนเดียวไม่ได้มีแล้ว จักไม่มี และไม่มีอยู่ในบัดนี้ หากว่าวิญชุน ใคร่ครวญแล้วทุก ๆ วัน สรรเสริญผู้ใด ซึ่งมีความประพฤติไม่ขาดสาย มีปัญญา ผู้ตั้งมั่นด้วยปัญญาและศีล ใคร เล่าย่อมควรเพื่อติเตียนผู้หนึ่งผู้เป็นดังแห่งทองชมพูทนต์ แม้เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ก็สรรเสริญเขา ถึงพรหมก็ สรรเสริญแล้ว” ในกาลจบเทศนา อุบาสกเหล่านั้นทั้ง 500 ดำรงอยู่แล้วในโสดาปัตติผล

จะเห็นได้ว่า ไม่มีใครในโลกนี้ที่ไม่เคยถูกนินทาและไม่มีใครในโลกนี้ที่ไม่เคยได้รับการสรรเสริญ กล่าวคือ ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคตคนเราทุกคนบนโลกนี้จะต้องได้รับการถูกนินทาและได้รับการ สรรเสริญทั้งสิ้น ดังนั้น เราทุกคนทำใจให้เป็นกลาง ทำความเข้าใจในความจริงที่เกิดขึ้น ก็จะทำให้ไม่ทุกข์ เพราะถูกนินทา และไม่ประมาทเมื่อได้รับคำสรรเสริญ

โลกธรรม 8 กับพฤติกรรมกรรมกรังแกกันบนโลกไซเบอร์

โลกธรรม 8 (สามารถ มังสัจ, 2562) โดยหมายความถึง ธรรมะประจำโลก แต่ถ้าแปลอย่างนี้ อาจ ขวนให้เข้าใจผิดคือให้เห็นไปว่า โลกธรรมเป็นข้อปฏิบัติของชาวโลก เพราะคำว่า “ธรรม” ในความรู้สึกของคน ทั่วไปมักถือว่าเป็นความดีทั้งนั้น แต่ในทางบาลีซึ่งเป็นที่มาของภาษา คำว่า “ธรรม” แปลได้หลายอย่าง คำว่า “โลกธรรม” นี้ ถ้าจะแปลให้ตรงความมุ่งหมาย ต้องแปลว่า “เรื่องของโลก” ซึ่งเป็นเรื่องราวธรรมดาที่เกิดขึ้น ประจำโลก ใครๆ ก็ต้องพบและหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งหากเราสามารถความเข้าใจกับธรรมชาติของโลก ธรรมชาติ ของคนได้เราสามารถอยู่ร่วมกับบุคคล อยู่ร่วมกับปัญหาและมีความสามารถในการเผชิญกับปัญหาด้วยสติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการพฤติกรรมกรรมกรังแกกันบนโลกไซเบอร์ โดยองค์ประกอบของโลกธรรม 8 ตามนัย แห่งคำสอนของศาสนาพุทธ ความจริงซึ่งมีอยู่คู่กับโลกนั้น ประกอบด้วย 1. มีลาภ 2. เสื่อมลาภ 3. มียศ 4. เสื่อมยศ 5. สรรเสริญ 6. นินทา 7. สุข และ 8. ทุกข์

ใน 8 ประการนี้แบ่งออกเป็น 2 ฝ่ายคือ

1. ฝ่ายดีหรือฝ่ายกุศล ได้แก่ ลาภ ยศ สรรเสริญ และสุข
2. ฝ่ายไม่ดีหรือฝ่ายอกุศล ได้แก่ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา และทุกข์

โลกธรรม 8 ประการนี้ เกิดขึ้นได้และเสื่อมสลายไปได้

ส่วนว่าการเกิดขึ้น และเสื่อมสลายไปจะเกิดขึ้นกับใคร และเมื่อใดนั้นขึ้นอยู่กับเหตุปัจจัย 2 ประการดังต่อไปนี้

1. การประกอบกุศลกรรม และอกุศลกรรมในปัจจุบัน
2. ผลแห่งกุศลกรรม และอกุศลกรรมในอดีตชาติตามมาให้ผลในปัจจุบัน

ปัจจัย 2 ประการข้างต้น มีอรรถาธิบายขยายความดังต่อไปนี้

ปัจจัยข้อที่ 1 หมายความว่า โลกธรรมฝ่ายกุศลคือ ลาภ ยศ สรรเสริญ และสุข ซึ่งเป็นสิ่งที่ปุถุชนคนมีกิเลสแสวงหาเพื่อให้ได้มาเป็นของตนหรือเกิดขึ้นกับตน เป็นผลของการประกอบกุศลกรรมทั้งทางกาย วาจา และใจ ที่เรียกว่า กายสุจริต วจีสุจริต และมโนสุจริต

ส่วนโลกธรรมฝ่ายไม่ดีหรือฝ่ายอกุศล ได้แก่ เสื่อมลาภ เสื่อมยศ นินทา และทุกข์เกิดจากการประกอบอกุศลกรรม ทั้งทางกาย ทางวาจา และทางใจที่เรียกว่า กายทุจริต วจีทุจริต และมโนทุจริต

ปัจจัยข้อที่ 2 หมายความว่า โลกธรรมฝ่ายกุศล อันมีลาภ เป็นต้น เกิดจากผลของกุศลกรรมในอดีตชาติ โดยที่บุคคลผู้ได้รับมิได้กระทำกุศลกรรมใดๆ ในปัจจุบัน

ส่วนโลกธรรมฝ่ายอกุศล มีการเสื่อมลาภ เป็นต้น เกิดจากผลของอกุศลกรรมในอดีตชาติ โดยที่บุคคลผู้เสื่อมลาภ เป็นต้น มิได้กระทำอกุศลกรรมใดๆ ในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ หากได้เห็นบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ลาภ ได้ยศ เป็นต้น โดยที่บุคคลนั้นมิได้ประกอบกุศลกรรมใดๆ ในปัจจุบันก็พึงเข้าใจว่านั่นเป็นเพราะกรรมเก่าฝ่ายกุศลให้ผล ในทางกลับกัน ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งมีลาภ มียศ และภายหลังเสื่อมลาภ เสื่อมยศ เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า คนที่ไม่ศึกษาเรื่องโลกธรรม เมื่อได้รับสรรเสริญย่อมมัวเมาประมาท และเมื่อถูกนินทา ย่อมทุกข์ระทมใจ แต่ผู้ได้ศึกษาโลกธรรมตามจริงย่อมเป็นผู้มีสติ คอยตักเตือนตนไม่ให้วันไหวจนเกินไป ในเมื่อถูกนินทา หรือได้รับ สรรเสริญก็ตามตัวอย่างในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับเรื่องการได้รับสรรเสริญและการถูกนินทา

สรุป

การรังแกบนโลกโซเชียล นับเป็นความรุนแรงประเภทหนึ่งที่เกิดขึ้นในสังคมและมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น แม้การรังแกประเภทนี้จะไม่ใช่การทำร้ายร่างกายให้ผู้ถูกกระทำต้องบาดเจ็บทางร่างกายแต่ในทางตรงกันข้ามกับเป็นการทำร้ายจิตใจที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาที่รุนแรงทางด้านอื่นตามมาหากผู้ถูกกระทำไม่สามารถรับมือกับปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งการรังแกบนโลกโซเชียลมาพร้อมกับการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยและช่วยอำนวยความสะดวกสบายให้กับมนุษย์ ยิ่งเทคโนโลยีมีความทันสมัยมากเท่าไรผลกระทบจากการพัฒนาดังกล่าวยิ่งมากขึ้น แม้ว่าปัจจุบันจะมีมาตรการทางกฎหมายเข้ามาควบคุมแต่ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ซึ่งการกระทำอาจเกิดจากความตั้งใจหรือไม่ได้ตั้งใจจากผู้กระทำก็ตามแต่พฤติกรรมดังกล่าวก็เป็นสิ่งที่ไม่สมควรทำ ซึ่งการจะแก้ปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก

ภาคส่วนแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ยากจะควบคุมได้เพราะเป็นเรื่องของพฤติกรรมส่วนบุคคลแม้จะมีกฎหมายเข้ามาควบคุมแต่ทุกวันนี้ปัญหาดังกล่าวก็ยังเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ดังนั้นการดูแลตนเองหรือปรับตนเองเมื่อตกเป็นผู้ถูกระทำ ในฐานะที่คนส่วนใหญ่ในประเทศไทยนับถือพระพุทธศาสนาและมีหลักธรรมคำสอนเป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ การน้อมนำหลักธรรมคำสอนมาปรับประยุกต์ใช้ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะสามารถช่วยบรรเทาเยียวยา จิตใจได้ ดังจะเห็นได้จาก หลักธรรมในพระสูตร ว่าด้วย เรื่องอตุลอุปาसกวัตถุ ที่กล่าวไว้ว่า ไม่มีใครเลยที่จะถูกนิททาอย่างเดียว และไม่มีใครที่จะได้รับการสรรเสริญอย่างเดียว เมื่อพิจารณาจากคำสอนดังกล่าวแล้วหากบุคคลนำมาปรับใช้กับเหตุการณ์เมื่อถูกรังแกทางโลกไซเบอร์แล้ว อาจทำให้บุคคลเกิดความสบายใจและปล่อยวางได้มากขึ้นเพราะหากมัวแต่จมอยู่กับเหตุการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจะทำให้ไม่สามารถก้าวผ่านและดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

หากพิจารณาให้ดีจะเห็นได้ว่า หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหากบุคคลสามารถนำมาปรับใช้กับเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชีวิตจะเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาชีวิตให้บุคคลได้ถึงแม้ว่าผลลัพธ์ที่ได้ในแต่ละบุคคลอาจไม่เท่ากัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการคิด การปรับตัวของแต่ละบุคคล แต่การนำคำสอนทางศาสนามาเป็นแผนที่นำชีวิตก็เป็นวิธีการวิธีหนึ่งที่สามารถเป็นทางเลือกให้บุคคลปรับประยุกต์ใช้ได้

บรรณานุกรม

- กัลยาณมิตร. (2563). **ความรู้พระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาตนเอง โลกธรรม 8 (เรื่องของโลก 8 ประการ)**. แหล่งที่มาจาก https://kalyanamitra.org/th/article_detail.php?i=15432 สืบค้นเมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2565
- ปองกมล สุรัตน์. (2561). **การรังแกผ่านโลกไซเบอร์ในมิติสังคมวัฒนธรรม : กรณีศึกษาเยาวชนไทยเจนเนอเรชั่น Z**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **อตฺตอุปาสกวัตฺตุ เรื่องอตฺตอุปาสก**. โปรแกรมพระไตรปิฎก ภาษาไทยเล่ม : 25 หน้า : 103. แหล่งที่มา https://84000.org/tipitaka/attha/m_siri.php?B=25&siriphp?B=25&siri=26#p103 สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2565
- ศศิประภา เกษสุพรรณ. (2562). **การกลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต: การวัด การจัดกลุ่ม และความแตกต่างระหว่างเพศของนิสิตระดับปริญญาตรี**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา
- สุภาวดี เจริญวานิช. (2560). **การรังแกกับผ่านพื้นที่ไซเบอร์ : ผลกระทบและการป้องกันในวัยรุ่น**. **วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี**, ปีที่ 25 ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม น.639-648.
- สุขภาพคนไทย 2562. (2562). **สื่อสังคมสื่อสองคม สุขภาวะคนไทยในโลกโซเชียล**. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สามารถ มั่งสัง. (2562). **โลกธรรม 8 : สัจธรรมประจำโลก**. แหล่งที่มาจาก <https://mgronline.com> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2565
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ (สสส). (2563). **Cyberbully คืออะไร ส่งผลอย่างไร และเราควรรับมือกับมันอย่างไรดี**. แหล่งที่มา : <https://resoureecenter.thaihealth.or.th> สืบค้นเมื่อวันที่ 15 มีนาคม 2565
- ฤทัยชนนี สิทธิชัย. (2562). **พฤติกรรมกรังแกบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Popiko. (2563). **ผลวิจัยคนไทยมักล้อเลียนเรื่องรูปลักษณ์และเพศ ในโลกออนไลน์**. แหล่งที่มาจาก <https://www.droidsans.com> สืบค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2565
- TanadeSirinumas. (2563). **Cyberbullying การกลั่นแกล้งบนโลกออนไลน์มีกี่ประเภท**. แหล่งที่มาจาก <https://www.medium.com> สืบค้นเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2565